

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT	629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04	UL. ŻURAWIA 4A, SKR.PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI		00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ	621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17	TELEFAX: 629 - 40 - 89
INTERNET:	http://www.korpo.pol.pl/cbos	E-mail: cbos@pol.pl

BS/368/74/92

POCZUCIE WPŁYWU NA SPRAWY PUBLICZNE

Komunikat z badań

Warszawa, wrzesień 1992 r.

UWAGA: Przedruk materiałów CBOS w całości lub w części oraz wykorzystanie danych empirycznych jest dozwolone wyłącznie z podaniem źródła.

♦ Od 1990 roku zmalała atrakcyjność "współuczestniczenia w rządzeniu", a wzrosła potrzeba, aby być dobrze rządzonym.

♦ W ciągu ostatnich trzech lat dwukrotnie wzrosło poczucie wpływu pracowników na bieg spraw w ich zakładzie pracy, natomiast nie zmieniło się przekonanie społeczeństwa o możliwości oddziaływania na sprawy miejsca zamieszkania i kraju.

Jednym z tematów poruszonych w czerwcowym sondażu CBOS¹ był stosunek polskiego społeczeństwa do uczestnictwa w polityce - aktywność polityczna i poczucie wpływu na życie publiczne.

Potrzeba aktywności politycznej

Co jest ważniejsze - uczestniczyć w rządzeniu czy też być dobrze rządzonym? Pytanie takie było zadawane w sondażach CBOS kilkakrotnie, w dwóch wariantach - projekcyjnym (na czym, zdaniem badanego, bardziej zależy innym ludziom) i wprost (co woli sam badany). Uzyskany rozkład odpowiedzi pozwala zorientować się, jakie jest wśród społeczeństwa nasilenie potrzeby aktywności politycznej.

¹ Sondaż "Sprawy Polski i Polaków" (7) przeprowadzono w dniach 15-17 czerwca 1992 r. na 1222-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności Polski.

Wyniki czerwcowego sondażu wskazują, że w obydwu przypadkach grupa ankietowanych wyrażających chęć aktywnego udziału w życiu politycznym nie przekracza 10% ogółu. Pomiędzy odpowiedziami na powyższe pytania zachodzi dość ścisły związek - ludzie, którym zależy na uczestnictwie w rządzeniu, częściej są skłonni przypisywać taką chęć także innym (współczynnik korelacji V Cramera = 0.4421).

		CBOS
<i>Jak Pan(i) sądzi, czy ludziom w Polsce bardziej zależy na tym:</i>		
- aby sami uczestniczyli w rządzeniu	9%	
czy też		
- aby nimi dobrze rządono	82%	
Trudno powiedzieć	9%	

<i>A czy Pan(i) osobiście chce bardziej:</i>		
- uczestniczyć w rządzeniu	7%	
czy też		
- być dobrze rządzonym	86%	
Trudno powiedzieć	7%	

Aspiracje do czynnego udziału w życiu politycznym najrzadziej deklarują rolnicy (5%), najczęściej zaś prywatni przedsiębiorcy (14%) i robotnicy wykwalifikowani (13%)². Spośród kadry kierowniczej i inteligencji tylko 8% wybrało odpowiedź

² Szczegółowe zróżnicowanie poglądów w zależności od cech socjodemograficznych badanych zamieszczono w tabelach aneksu.

"uczestniczyć w rządzeniu". Osoby, którym zależy na uczestniczeniu w rządzeniu znacznie częściej niż pozostali deklarują - co zrozumiale - duże zainteresowanie polityką (tabl. 1).

Tabela 1

w procentach

Czy Pan(i) osobiście bardziej chce:	Zainteresowanie polityką			
	duże	średnie	małe	brak zainteresowania
- uczestniczyć w rządzeniu	38	39	19	4
- czy być dobrze rządzonym	17	43	23	17
Trudno powiedzieć	7	27	29	37

Nasuwa się pytanie, czy i w jakim stopniu zmiana ustroju wpłynęła na stosunek do aktywności politycznej? Porównanie wyników czerwcowych z uzyskanymi w latach poprzednich jest przedstawione w tabeli 2.

Tabela 2

w procentach

Czy Pan(i) osobiście chce bardziej:	Wskazania respondentów według terminów badań			
	XI '88	III '90	V '91	VI '92
- uczestniczyć w rządzeniu	17	15	13	7
- czy być dobrze rządzonym	74	74	82	86
Trudno powiedzieć	9	11	5	7

Poczynając od roku 1988 do maja 1989 r. odsetek badanych stwierdzających, że ważniejsze jest dla nich uczestniczenie w rządzeniu niż to, by być dobrze rządzonym, malał powoli, lecz systematycznie. Pomiedzy majem ubiegłego roku a czerwcem roku bieżącego nastąpiło drastyczne, bo niemal o połowę, zmniejszenie się grupy wyrażających takie przekonanie.

Zjawisko to może tłumaczyć następująca hipoteza. "Uczestniczenie w rządzeniu" przez zwykłych obywateli w warunkach systemu niedemokratycznego było postulatem o charakterze ideologicznym. Wysuwanie go oznaczało akceptację wartości społeczeństwa obywatelskiego. Część badanych nie tyle zatem wyrażała swoje aspiracje czy potrzeby aktywnego udziału w polityce, co określała swoją postawę wobec pewnego typu ładu społecznego. Taka postawa utrzymywała się jeszcze po wyborach czerwcowych roku 1989, o czym świadczą wyniki odnotowane w marcu '90. Wybory prezydenckie i parlamentarne niewątpliwie wzmocniły legitymizację władzy. Wzrosło zaufanie do rządzących. Obserwacja praktyki funkcjonowania instytucji demokratycznych unaoczniała jednak fakt, że rządzenie jest procesem trudnym i skomplikowanym. Jednocześnie zaczęło narastać zniecierpliwienie niedowładem funkcjonowania wielu instytucji państwa. Przejawiło się to wyraźnie w społecznych oczekiwaniach kierowanych pod adresem rządu. Sprawne skuteczne rządzenie było bowiem jednym z pierwszoplanowych postulatów, jakie ankietowani w lipcu³ wysunęli wobec rządu premier Hanny Suchockiej. W rezultacie okazało się, że w demokratycznym państwie uczestnictwo

³ Zob. Komunikat CBOS "Oczekiwania i postulaty wobec rządu H. Suchockiej", Warszawa, sierpień 1992 r.

w rządzeniu straciło swój ładunek "ideowy", tracąc zarazem swą atrakcyjność, wzrosła natomiast potrzeba "komfortu", wyrażającego się w sformułowaniu "być dobrze rządzonym".

Poczucie wpływu na życie publiczne

Poczucie wpływu na życie publiczne⁴ było badane w trzech wymiarach: zakładu pracy, jednostki lokalnej (miasta-gminy) i kraju (tabl. 3).

Tabela 3

w procentach

Przedmiot oceny	Deklarowane poczucie wpływu			Zadowolenie z posiadanego wpływu		
	ma wpływ	nie ma wpływu	trudno powiedzieć	Zadowolony	Niezadowolony	trudno powiedzieć
Zakład pracy	37	60	3	34	61	5
Miasto/gmina	16	79	5	19	66	14
Kraj	7	91	2	13	74	13

Odpowiedzi na pytanie o zakład pracy udzielali tylko etatowi pracownicy zakładów pracy (N=423)

Zakład pracy stanowi najbliższą "przestrzeń społeczną" ludzi w nim zatrudnionych. Uczestnictwo w życiu zakładu jest więc w zasadzie pozbawione anonimowości. Wśród jednostek lokalnych (miasto/gmina) znajdują się zarówno małe miejscowości, o niewielkim stopniu anonimowości uczestniczenia w życiu publicznym, jak i wielkie miasta, których mieszkańcy występują już całkowicie

⁴ Zagadnienie to w aspekcie postrzegania zmian zachodzących w kraju jest omówione w komunikacie CBOS "Zmiany w Polsce i ich społeczny odbiór", Warszawa, sierpień 1992 r.

anonimowo, a całość życia publicznego odbywa się poprzez kontakty pośrednie. Wreszcie w skali kraju życie publiczne rozgrywa się wyłącznie w sferze kontaktów pośrednich.

Wyniki sondażu wskazują jednoznacznie, że im z szerszym - bardziej opartym na uczestnictwie pośrednim - obszarem życia publicznego mamy do czynienia, tym mniejsze jest poczucie wpływu na to, co się na tym obszarze odbywa, a zarazem większe nieusatisfakcjonowanie z posiadanego wpływu (tabl. 4). Wskazuje to, że ludzie odczuwają znaczną potrzebę wpływu na to, co się wokół nich dzieje.

Tabela 4

w procentach

Czy ma Pan(i) wpływ na sprawy:	Poczucie zadowolenia z posiadanego wpływu		
	zadowolony	niezadowolony	trudno powiedzieć
zakładu pracy			
- tak	78	24	4
- nie	12	84	4
- trudno powiedzieć	0	50	50
miasta/gminy			
- tak	45	47	8
- nie	14	73	13
- trudno powiedzieć	25	26	49
kraju			
- tak	39	54	7
- nie	11	77	12
- trudno powiedzieć	4	7	89

Zróżnicowanie poczucia wpływu

Zakład pracy

Przekonanie o możliwości oddziaływania na zakład pracy jest wyrażane znacznie częściej niż w odniesieniu do spraw miejsca zamieszkania i kraju. Pytanie o poczucie wpływu na sprawy zakładu pracy było zadawane tylko etatowym pracownikom. Rozkład odpowiedzi na to pytanie w różnych grupach społeczno-zawodowych wskazuje, że największe poczucie wpływu ma kadra kierownicza i inteligencja, co niewątpliwie jest związane z uprawnieniami instytucjonalnymi związanymi z zajmowaną w zakładzie pozycją (tabl. 5).

Tabela 5

w procentach

Grupa społeczno-zawodowa	Deklarowane poczucie wpływu			Zadowolenie z posiadanego wpływu			Liczba osób
	ma wpływ	nie ma wpływu	trudno powiedzieć	zadowolony	niezadowolony	trudno powiedzieć	
Kadra kierownicza i inteligencja	64	30	6	51	46	3	72
Pracownicy umysłowi niższego szczebla	39	60	1	29	66	5	95
Pracownicy fizyczno-umysłowi	37	60	3	36	59	5	78
Robotnicy wykwalifikowani	23	74	3	26	68	6	125
Robotnicy niewykwalifikowani	23	75	2	26	66	8	53

Miasto-gmina

Zarysowująca się prawidłowość, że poczucie wpływu na życie publiczne jest tym większe, im mniejszego obszaru ono dotyczy - może sugerować, że wielkość poczucia wpływu na sprawy w miejscu zamieszkania będzie zależna od wielkości jednostki terytorialnej. Jednak wyniki sondażu nie uprawniają do takiego wniosku - mieszkańcy wsi i małych miast nie różnią się pod tym względem w sposób znaczący od pozostałych. Jednak wśród rolników - jako grupy zawodowej - poczucie wpływu na sprawy miejsca zamieszkania występuje wyraźnie częściej niż wśród ogółu mieszkańców wsi. Wskazywać to może na słabszy związek ze społecznością lokalną nierolniczej ludności wiejskiej.

Grupą, która ma największe poczucie wpływu na sprawy miejsca zamieszkania jest inteligencja i kadra kierownicza. Również wśród osób z wykształceniem wyższym jest ono zdecydowanie częstsze niż wśród pozostałych.

Respondenci przekonani, że mają wpływ na sprawy miejsca zamieszkania uczestniczyli w spotkaniach z radnymi, rozmawiali z nimi osobiście, a także brali udział w różnego rodzaju działaniach na rzecz swojej miejscowości znacznie częściej niż ankietowani, którzy uznali, że nie mają wpływu na to, co się dzieje w ich miejscowości (rys. 1).

Rys. 1. Związek między poczuciem wpływu na sprawy miejsca zamieszkania a uczestnictwem w działaniach na jego rzecz i kontaktami z władzą lokalną

Kraj

Poczucie wpływu na sprawy kraju mają przede wszystkim osoby z wyższym wykształceniem, kadra kierownicza i inteligencja oraz prywatni przedsiębiorcy, a także osoby, których warunki materialne są dobre i respondenci pozytywnie oceniający kierunki zmian w kraju.

Poczucie wpływu na sprawy miejsca zamieszkania i na sprawy kraju są z sobą w pewnym stopniu powiązane. Ponad połowa (55%) ludzi uważających, że mają wpływ na sprawy kraju uważa jednocześnie, że ma wpływ na sprawy swojego miasta/gminy. Wśród uznających, że nie mają wpływu na sprawy kraju zaledwie 13% mówi o takim wpływie na sprawy swego miejsca zamieszkania. Równocześnie osoby stwierdzające, że mają wpływ na sprawy publiczne - zarówno w skali miejsca zamieszkania, jak i w skali kraju - deklarują znacznie większe zainteresowanie polityką niż ci, którzy tego poczucia nie mają (tabl. 6).

Tabela 6

w procentach

Poczucie wpływu na sprawy:	Zainteresowanie polityką			
	duże	średnie	małe	brak zainteresowania
kraju				
- ma	26	48	12	14
- nie ma	17	42	24	17
- trudno powiedzieć	14	18	32	36
miasta/gminy				
- ma	25	50	16	9
- nie ma	17	40	25	18
- trudno powiedzieć	13	26	25	36

Na podstawie uzyskanych wyników można zaryzykować twierdzenie, że istnieje pewna wyodrębniająca się kategoria ludzi - "obywateli", którzy mają poczucie wpływu na życie publiczne zarówno w skali kraju, jak i miejsca zamieszkania, interesują się życiem

politycznym i skłonni są podejmować działania na rzecz ogółu. Rzeczywiście, osoby uznające że mają wpływ na bieg spraw w swojej miejscowości nieco częściej uczestniczyły w akcie wyborczym. Odnotowany w badaniu związek deklarowanego poczucia wpływu na sprawy miejsca zamieszkania z uczestnictwem w wyborach zarówno samorządowych, jak i prezydenckich czy parlamentarnych jest jednak nieistotny statystycznie (tabl. 7).

Tabela 7

w procentach

Poczucie wpływu na sprawy miejsca zamieszkania	Udział w wyborach					
	samorządowych		prezydenckich (I tura)		parlamen- tarnych '91	
	tak	nie	tak	nie	tak	nie
Ma wpływ	68	32	76	24	67	33
Nie ma wpływu	63	37	75	25	59	41
V Cramera =	0.4161		0.3482		0.5756	

Czy zmiana ustroju zwiększyła poczucie uczestnictwa w życiu publicznym? Z porównania danych uzyskanych z sondażu CBOS w 1989 r.⁵ i obecnie wynika, że wyraźnie zmieniło się tylko poczucie wpływu na sprawy zakładu pracy (tabl. 8).

⁵ W 1989 r. pytanie brzmiało: "Czy, Pana(i) zdaniem, człowiek taki jak Pan(i) ma wpływ na bieg wydarzeń, na to co się dzieje w" (zakładzie pracy, miejscu zamieszkania i kraju).

Tabela 8

Przedmiot oceny	Deklarowane poczucie wpływu					
	IV '89			VI '92		
	ma wpływ	nie ma wpływu	trudno powiedzieć	ma wpływ	nie ma wpływu	trudno powiedzieć
Zakład pracy	19	70	11	37	59	4
Miasto/gmina	15	81	4	16	79	5
Kraj	6	89	5	7	90	3

Poczucie wpływu pracowników na sprawy zakładu wzrosło w ciągu ostatnich trzech lat dwukrotnie, chociaż odpowiadając na pytanie o zmiany, jakie zaszły w zakładzie pracy w tym okresie, respondenci stosunkowo rzadko dostrzegali poprawę sytuacji (27% badanych dostrzegło zmiany na lepsze, 39% - na gorsze, 25% dało odpowiedź "nic się nie zmieniło", a 9% powstrzymało się od oceny).

Można więc powiedzieć, że mimo iż zakłady pracy na ogół przeżywają trudności (co znalazło odbicie w krytycznej ocenie zachodzących w nich zmian), to ludzie w nich zatrudnieni wyraźnie odczuwają wzrost znaczenia swych organów przedstawicielskich.

Jest to jednak jedyna sfera, w której nastąpił wzrost poczucia oddziaływania na sprawy publiczne. Odnotowany brak zmian poczucia wpływu na sprawy zarówno miejsca zamieszkania, jak i kraju świadczy, że ludzie nadal w niewielkim stopniu czują się obywatelami państwa demokratycznego.

A N E K S

Tabela 1. Czy Pan(i) osobiście chce bardziej:

(%)

	Uczestni- czyć w rządzeniu	Być dobrze rządzonym	Trudno powiedzieć	LICZBA OSOB
Ogółem	7	86	7	1219
Płeć				
Mężczyźni	8	88	4	560
Kobiety	5	85	10	659
Wiek				
do 24 lat	10	83	8	104
25-34	9	83	8	206
35-44	9	85	6	308
45-54	9	85	6	165
55-64	3	89	8	207
65 lat i więcej	2	90	8	227
Miejsce zamieszkania				
Wieś	6	86	8	507
Miasto do 20 tys.	9	86	5	127
od 21 do 100 tys.	6	88	6	227
101-500 tys.	10	79	11	195
501 tys. i więcej mieszk.	4	91	4	163
Region				
Północny	5	91	4	143
Zachodni	6	81	13	128
Środkowozachodni	8	87	5	187
Środkowy	5	88	6	207
Wschodni	5	86	9	149
Południowo-wschodni	4	94	2	199
Południowo-zachodni	11	75	14	206
Wykształcenie				
Podstawowe	4	86	10	454
Zasadnicze zawodowe	7	85	9	324
Średnie	10	87	4	371
Wyższe	6	91	3	70
Grupa społ.-zaw.pracujący				
Kadra kier., inteligencja	8	88	4	77
Prac.umysł.niż.szczebła	9	84	6	95
Pracownicy fiz.-umysł.	11	84	6	85
Robotnicy wykwalifikowani	13	84	4	128
Robotnicy niewykwalifik.	11	82	7	55
Rolnicy	5	87	8	85
Prywatni przedsiębiorcy	14	74	12	42
Grupa społ.-zaw. nie prac.				
Rencisci i emeryci	3	90	7	421
Uczniowie i studenci	13	80	7	30
Bezrobotni	6	87	8	89
Gospodynie domowe i inni	4	83	13	102
Dochody na jedną osobę				
Do 400 tys. zł	3	91	6	153
401-600	6	89	6	194
601-800	7	86	7	240
801-1000	10	83	7	227
1001-1500	5	87	7	221
Powyżej 1500 tys. zł	6	85	9	157
Ocena własnych war. mater.				
Złe	6	87	8	535
Średnie	7	86	7	530
Dobre	7	85	8	153
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	10	78	12	117
Raz w tygodniu	6	88	6	704
Kilka razy w roku	7	85	8	267
W ogóle nie uczestniczy	4	88	8	129
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	9	89	3	116
Zły kierunek	6	88	6	869
Trudno powiedzieć	9	77	14	234

Tabela 2. Czy ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju? (%)

	Tak	Raczej nie	Nie	Trudno powiedzieć	LICZBA OSOB
Ogółem	7	32	59	2	1220
Płeć					
Mężczyźni	8	33	57	2	561
Kobiety	6	31	60	3	659
Wiek					
do 24 lat	12	30	56	3	104
25-34	9	33	57	1	206
35-44	7	38	54	1	308
45-54	6	28	61	4	165
55-64	6	30	63	1	207
65 lat i więcej	6	27	62	5	228
Miejsce zamieszkania					
Wieś	7	30	62	2	508
Miasto do 20 tys.	6	35	57	1	127
od 21 do 100 tys.	6	33	56	5	227
101-500 tys.	9	32	56	3	195
501 tys. i więcej mieszk.	10	32	56	2	163
Region					
Północny	10	27	60	3	143
Zachodni	7	27	64	2	128
Środkowozachodni	6	27	65	2	187
Środkowy	7	34	56	3	208
Wschodni	9	32	56	3	149
Południowo-wschodni	6	32	60	2	199
Południowo-zachodni	7	39	53	1	206
Wysztalcenie					
Podstawowe	4	26	66	3	455
Zasadnicze zawodowe	7	32	59	2	324
Średnie	9	33	56	1	371
Wyższe	17	59	23	1	70
Grupa społ.-zaw.pracujący					
Kadra kier., inteligencja	13	49	35	3	77
Prac.umysł.niż.szczebla	8	33	57	2	95
Pracownicy fiz.- umysł.	8	41	49	1	85
Robotnicy wykwalifikowani	9	27	63	2	128
Robotnicy niewykwalifik.	7	31	58	4	55
Rolnicy	8	34	57	1	86
Prywatni przedsiębiorcy	12	43	43	2	42
Grupa społ.-zaw. nie prac.					
Renciści i emeryci	5	28	64	3	421
Uczniowie i studenci	10	40	47	3	30
Bezrobotni	4	22	71	2	89
Gospodynie domowe i inni	5	30	64	1	102
Dochody na jedną osobę					
Do 400 tys. zł	5	30	62	3	153
401-600	8	31	61	1	194
601-800	5	31	62	3	240
801-1000	9	29	58	4	227
1001-1500	6	36	56	2	221
Powyżej 1500 tys. zł	14	34	50	1	157
Ocena własnych war. mater.					
Złe	4	25	69	2	535
Średnie	7	37	53	4	531
Dobre	20	36	43	1	153
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	11	29	56	3	117
Raz w tygodniu	6	34	57	2	704
Kilka razy w roku	9	28	60	3	268
W ogóle nie uczestniczy	5	29	66	1	129
Ocena kier.rozw.syt.w kraju					
Dobry kierunek	16	41	43	1	116
Zły kierunek	6	29	64	2	870
Trudno powiedzieć	7	39	48	6	234

Tabela 3. Czy ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta (gminy) ? (%)

	Tak	Raczej nie	Nie	Trudno powiedzieć	LICZBA OSOB
Ogółem	16	42	37	5	1220
Płeć					
Mężczyźni	16	44	36	4	562
Kobiety	16	41	38	6	658
Wiek					
do 24 lat	24	39	32	5	104
25-34	18	44	36	3	205
35-44	18	45	34	4	308
45-54	18	42	36	4	165
55-64	13	39	40	7	208
65 lat i więcej	8	41	43	8	228
Miejsce zamieszkania					
Wieś	19	43	33	5	508
Miasto do 20 tys.	16	43	38	3	126
od 21 do 100 tys.	11	43	40	5	228
101-500 tys.	14	42	38	7	195
501 tys. i więcej mieszk.	15	39	42	4	163
Region					
Północny	15	40	40	5	143
Zachodni	17	45	37	1	128
Środkowozachodni	19	41	37	3	187
Środkowy	13	40	40	7	209
Wschodni	18	45	32	5	149
Południowo-wschodni	12	47	33	8	198
Południowo-zachodni	17	39	39	5	206
Wykształcenie					
Podstawowe	11	43	38	8	455
Zasadnicze zawodowe	18	41	35	5	324
Średnie	17	42	38	2	371
Wyższe	29	43	29	0	70
Grupa społ.-zaw.pracujący					
Kadra kier., inteligencja	29	32	38	1	77
Prac.umysł.niż.szczebła	20	51	27	2	95
Pracownicy fiz.-umysł.	28	33	34	5	85
Robotnicy wykwalifikowani	12	50	34	5	128
Robotnicy niewykwalifik.	13	49	36	2	55
Rolnicy	26	29	42	3	86
Prywatni przedsiębiorcy	24	43	31	2	42
Grupa społ.-zaw. nie prac.					
Renciści i emeryci	10	41	41	8	421
Uczniowie i studenci	23	47	23	7	30
Bezrobotni	8	44	46	2	89
Gospodynie domowe i inni	17	46	31	6	102
Dochody na jedną osobę					
Do 400 tys. zł	16	42	36	6	153
401-600	21	42	33	4	194
601-800	11	46	38	5	241
801-1000	17	40	38	5	226
1001-1500	15	44	36	5	221
Powyżej 1500 tys. zł	17	39	39	4	157
Ocena własnych war. mater.					
Złe	12	38	45	6	536
Średnie	17	46	32	5	530
Dobre	25	44	28	3	153
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	19	41	33	8	116
Raz w tygodniu	16	45	34	5	704
Kilka razy w roku	15	40	43	3	268
W ogóle nie uczestniczy	15	36	43	5	129
Ocena kier.rozw.syt.w kraju					
Dobry kierunek	23	42	31	3	116
Zły kierunek	15	42	39	4	871
Trudno powiedzieć	14	45	32	9	233

Tabela 4. Czy w ciągu ostatnich trzech lat uczestniczył(a) Pan(i) w jakichś działaniach, akcji na rzecz swojej miejscowości ?
(%)

	Tak	Nie	LICZBA OSÓB
Ogółem	30	70	1220
Płeć			
Mężczyźni	36	64	562
Kobiety	24	76	658
Wiek			
do 24 lat	19	81	104
25-34	34	66	206
35-44	36	64	308
45-54	34	66	165
55-64	28	72	208
65 lat i więcej	21	79	227
Miejsce zamieszkania			
Wieś	35	65	508
Miasto do 20 tys.	36	64	127
od 21 do 100 tys.	30	70	228
101-500 tys.	20	80	194
501 tys. i więcej mieszk.	20	80	163
Region			
Północny	35	65	143
Zachodni	36	64	128
Środkowozachodni	29	71	186
Środkowy	26	74	209
Wschodni	26	74	149
Południowo-wschodni	32	68	199
Południowo-zachodni	27	73	206
Wykształcenie			
Podstawowe	22	78	454
Zasadnicze zawodowe	34	66	325
Średnie	32	68	371
Wyższe	43	57	70
Grupa społ.-zaw.pracujący			
Kadra kier., inteligencja	43	57	77
Prac.umysł.niż.szczębla	31	69	95
Pracownicy fiz.- umysł.	39	61	85
Robotnicy wykwalifikowani	31	69	128
Robotnicy niewykwalifik.	42	58	55
Rolnicy	41	59	86
Prywatni przedsiębiorcy	43	57	42
Grupa społ.-zaw. nie prac.			
Renciści i emeryci	24	76	420
Uczniowie i studenci	23	77	30
Bezrobotni	21	79	90
Gospodynie domowe i inni	22	78	102
Dochody na jedną osobę			
Do 400 tys. zł	38	62	153
401-600	32	68	194
601-800	26	74	241
801-1000	31	69	227
1001-1500	23	77	220
Powyżej 1500 tys. zł	32	68	157
Ocena własnych war. mater.			
Złe	28	72	536
Średnie	30	70	530
Dobre	35	65	153
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	33	67	117
Raz w tygodniu	30	70	704
Kilka razy w roku	33	67	267
W ogóle nie uczestniczy	21	79	129
Ocena kier.rozw.syt.w kraju			
Dobry kierunek	35	65	116
Zły kierunek	29	71	870
Trudno powiedzieć	30	70	234